

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Oikeus itsenäiseen Skotlantiin?

Argumenttien tarkastelu separatismien oikeutuksen näkökulmasta

Kaisa Matikainen

Yleinen valtio-oppi: politiikan tutkimuksen linja

Valtiotieteellinen tiedekunta

Helsingin yliopisto

Kandidaatintutkielma

27.10.2019

Tiedekunta/Osasto - Fakultet/Sektion - Faculty		Laitos - Institution - Department	
Valtiotieteellinen tiedekunta		Politiikan ja talouden tutkimuksen laitos	
Tekijä - Författare - Author			
Kaisa Matikainen			
Työn nimi - Arbetets titel - Title			
Oikeus itsenäiseen Skotlantiin? Argumenttien tarkastelu separatismien oikeutuksen näkökulmasta			
Oppiaine – Läroämne – Subject			
Yleinen valtio-oppi: politiikan tutkimuksen linja			
Työn laji - Arbetets art - Level	Aika - Datum - Month and year	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages	
Kandidaatintutkielma	27.10.2019	36	
Tiivistelmä - Referat - Abstract			
<p>Tämän kandidaatintutkielman tavoitteena on tarkastella Skotlannin itsenäisyyttä vuoden 2014 kansanäänestyksessä ajaneen Yes Scotland -kampanjan esittämiä, itsenäisyyttä puolustavia argumentteja oikeutetun separatismien teorioiden näkökulmasta. Tutkielman teoreettinen viitekehys pohjautuu kahteen oikeutetun separatismien teoriaan: Remedial Right Only -teoriaan ja Primary Right -teoriaan.</p> <p>Remedial Right Only -teoriat pohjautuvat ajatukseen siitä, että separatismi on oikeutettua ainoastaan tilanteissa, joissa vähemmistöryhmä kohtaa perusluonteisten oikeuksien rikkomuksia tai jatkuvia, toistuvia epäoikeudenmukaisuuksia emovaltion taholta. Näihin voi lukeutua teoreetikosta riippuen esimerkiksi ihmisoikeusrikkomukset, jatkuva sopimusten laiminlyönti, itseään määräämisoikeuden rajoittaminen tai vähemmistöryhmän hallinnollisten mahdollisuuksien evääminen tavalla, joka estää poliittisen, taloudellisen, sosiaalisen tai kulttuurisen kehityksen.</p> <p>Primary Right Only -teoriat jakautuvat kahteen ryhmään: askriptiiviset teoriat (ascriptivist) ja kansanäänestysteoriat (plebiscitary). Askriptiiviset teoriat pohjautuvat ajatukseen siitä, että ryhmällä, joilla on tiettyjä, tahdosta riippumattomia yhteisiä piirteitä, on unilateraalinen oikeus erota omaksi valtiokseen. Tällainen tahdosta riippumaton piirre voi olla esimerkiksi kuuluminen johonkin kansaan. Sen sijaan kansanäänestysteorioiden mukaan mikäli enemmistö tietyllä valtion alueella asuvista henkilöistä haluaa perustaa itselleen oman, erillisen valtion, heille tulee tämä oikeus taata.</p> <p>Tutkielma osoittaa ensin, että Skotlannin itsenäisyyskampanja ei ole esittänyt sellaisia argumentteja, joilla sen separatismi voitaisiin oikeuttaa Remedial Right Only -teorian näkökulmasta. Skotlannin alueella ei ole tapahtunut merkittäviä ihmisoikeus- tai sopimusrikkomuksia, eikä itseään määräämisoikeuden rajoittamista.</p> <p>Toiseksi, tutkielma osoittaa, että Primary Right -teorioihin kuuluvan askriptiivisen teorian mukaan Skotlannin itsenäistyminen voidaan katsoa oikeutetuksi, koska Skotlannin voidaan nähdä olevan kansa.</p> <p>Tutkielma osoittaa kolmanneksi vielä, että kansanäänestysteorian näkökulmasta Skotlannin itsenäistyminen ei olisi ollut oikeutettua, sillä vuoden 2014 kansanäänestyksessä enemmistö äänestäjistä päätyi vastustamaan itsenäistymistä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
separatismi, Skotlannin itsenäisyys, remedial right only, primary right			

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	1
1.1 AIEMPI TUTKIMUS.....	4
2. TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	6
3. ARGUMENTIT SKOTLANNIN ITSENÄISYYDEN PUOLESTA	10
3.1 YES SCOTLAND -KAMPANJA.....	10
3.2 DEMOKRATIAVAJE.....	11
3.3 NATIONALISMI	12
3.4 HALLINNON TEHOKKUUS.....	13
3.5 PERUSTUSLAILLISET PUUTTEET.....	13
3.6 TALOUS	14
4. ANALYYSI	16
4.1 REMEDIAL RIGHT ONLY -TEORIA	16
4.2 ASKRIPTIIVINEN TEORIA	18
4.3 KANSANÄÄNESTYSTEORIA	25
5. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	26
6. LÄHTEET.....	31

1. Johdanto

Tässä kandidaatintutkielmassa tarkastellaan kysymystä siitä, minkä kaltaisissa tilanteissa separatismi ja valtion eroaminen toisesta alueesta on moraalisesti, poliittisesti ja laillisesti perusteltua. Separatistien, ja siihen läheisesti liittyvän erottautumisen (*secessionism*), oikeutusta on tutkittu laajasti niin filosofian, moraalin, politiikan kuin kansainvälisen oikeudenkin näkökulmasta (Buchanan 2017). Teorioita arvioidessa on kuitenkin tärkeää ensin määritellä, mitä separatismilla tai erottautumisella tarkoitetaan. Määritelmiä on useita.

Klassisessa erottautumisessa johonkin valtioon kuuluva alue tai siellä toimiva ryhmä pyrkii luomaan alueelle uuden valtion. Sen sijaan niin sanotussa irredentistisessä muodossa alue pyrkii liittymään toiseen, esimerkiksi viereiseen valtioon, ei niinkään luomaan uutta valtiota. Toisaalta, kuten esimerkiksi Tšekkoslovakian tapauksessa, separatismilla voidaan myös viitata siihen, että kaksi erillistä aluetta päättävät erottautua toisistaan. Valtio voi myös jakautua kahteen tai useampaan osaan toisen valtion tai valtioiden toimesta. Historiallisesti näin on käynyt muun muassa Natsi-Saksan ja Neuvostoliiton jakaessa Puolan. (Buchanan 2017)

Tarkastellessa separatistien oikeutusta on tärkeää huomata myös ero suostumuksellisen ja suostumattoman eli unilateraalisen erottautumisen välillä. Suostumuksellinen eroaminen voi tapahtua joko sopimuksen kautta, kuten Norjan ja Ruotsin tapauksessa, tai erilaisten perustuslaillisten prosessien kautta. Tällainen perustuslaillinen oikeus on määritelty muun muassa Quebecin tapauksessa. Unilateraalinen ero taas tapahtuu ilman emovaltion suostumusta ja johtaa useammin väkivaltaisuuksiin. (Buchanan 2017)

Kysymys separatististen tavoitteiden oikeutuksesta on moneltakin kannalta hankala. Ryhmällä voi olla moraalinen, niin sanottu vapausoikeus (*liberty-right*), erota toisesta valtiosta. Tässä tapauksessa muilla valtioilla ei toisaalta ole velvollisuutta olla puuttumatta eroamisaikeisiin. Toisissa tilanteissa ryhmällä on moraalinen oikeus eroamiselle, minkä lisäksi muilla valtioilla ei ole moraalista oikeutta puuttua aikeisiin. Näissä tapauksissa puhutaan niin sanotusta saamis-oikeudesta (*claim-right*). (Buchanan 2017)

Separatismia tutkiessa tehdään usein erottelu kahden eri saamisoikeuden teorian välillä: Remedial Right Only -teoriat ja Primary Right -teoriat (Buchanan 2017). Tämän kandidaatintutkielman teoreettinen viitekehys perustuu näihin kahteen teoriaan.

Tutkielmassa separatismia tarkastellaan tapausesimerkin kautta. Tapausesimerkiksi on valittu Skotlannin itsenäisyys ja fokuksena on vuoden 2014 kansanäänestyksen alla käyty kampanja itsenäisyyden puolesta. Kampanjan alla lukuiset eri tahot esittivät useita erilaisia argumentteja itsenäisyyden puolesta. Argumenttien osalta kandidaatintutkielma keskittyy Yes Scotland -kampanjan, Skotlannin kansallispuolueen (*Scottish National Party*) ja Skotlannin hallituksen esittämiin keskeisiin argumentteihin. Skotlannin hallitus on vuodesta 2007 lähtien ollut Skotlannin kansallispuolueen johtama yksipuolueinen hallitus (Skotlannin kansallispuolue 2019). Toimijat olivat kampanjan suurimpia, tunnetuimpia kannattajia ja siten juuri heidän argumenttinsa olivat laajimmin levinneitä ja siteerattuja niin mediassa kuin muissakin lähteissä. On myös tärkeä huomata, että itsenäisyyttä kannattaneissa toimijoissa ja tiimeissä on myös paljon päällekkäisyyksiä.

Skotlannin itsenäisyyteen liittyvä liikehdintä alkoi tosiasiallisesti jo kauan ennen vuoden 2014 kansanäänestystä. Yes Scotland -kampanjan voidaankin nähdä olevan seurausta pidempiaikaisesta nationalistisesta liikehdinnästä. Kysymys Skotlannin itsenäisyydestä on ollut vaihtoehtoisesti skotlantilaisen politiikan taustalla tai keskiössä aina 1960-luvun lopulta alkaen (Mitchell 2016, 75). Kuitenkin Skotlannin sulauttamista Iso-Britanniaan vastustettiin jo 1700-luvulla ja pyrkimyksiä tuoda lisää valtaa Skotlantiin on nähty aina 1800-luvulta lähtien (MacIver 1982, 107).

Merkittävä askel kohti itsenäisempää Skotlantia oli Iso-Britannian vallan desentralisaatio ja jakaminen Skotlannin hallitukselle niin sanotussa devoluutio-prosessissa (*devolution*). Devoluutiosta käytiin Skotlannissa kansanäänestykset vuosina 1979 ja 1997, joista jälkimmäinen äänestys johti Skotlannin itsemääräämisoikeutta kasvattavaan tulokseen (Craig 2017, 138). Vuoden 1997 kansanäänestyksen jälkeen Iso-Britannian parlamentti hyväksyi vuonna 1998 Scotland Actin, jolla perustettiin Skotlannin oma hallitus ja parlamentti. Instituutiot aloittivat toimintansa vuonna 1999. Devoluutiossa Skotlannin hallitukselle ja parlamentille siirtyi päätösvalta muun muassa maa- ja metsätaloudesta, koulutuksesta, sosiaali- ja terveyspalveluista sekä ympäristöasioista. Iso-Britannian päätösvalan alaiseksi jäi iso osa talouspoliittisista työkaluista, ulkopoliittikka ja

kauppasuhteet, maahanmuutto- ja puolustuspolitiikka sekä sosiaaliturva. (Iso-Britannian hallitus 2019)

Vaikka Skotlannin autonomia ja jopa itsenäisyys ovat olleet osana poliittista keskustelua jo pitkään, on viime vuosina tapahtunut kasvu itsenäisyyden kannattavien määrässä ollut huomattavaa. Vielä 2010-luvun alussa itsenäisyyttä kannatti vajaa kolmas osa skotlantilaisista, esimerkiksi vuoden 2012 mittauksen mukaan 23% (Curtice 2017). Itsenäisyyttä kannattavien määrä nousi 44,7% vuonna 2014 (Skotlannin parlamentti 2014) merkitsee siis huomattavaa nousua. Vuoden 2016 luku osoitti kannatuksen jääneen noin 46% tasolle (Curtice 2017), kun taas vuonna 2019 tehdyt mittaukset viittasivat jopa 50% kannatuksen (Wishart 2019). Skotlantilaisen nationalismin nousu näkyykin kenties konkreettisimmin juuri itsenäisyyttä kannattavien määrän kasvussa.

Toisaalta nationalismin nousu näkyy myös Skotlannin kansallispuolueen kannatuksen kasvussa. Skotlannin kansallispuolue sai alkunsa pienenä, laitakentän poliittisena liikkeenä 1960-luvulla. 1990-luvulla se nähtiin lähinnä pienenä pelaajana skotlantilaisessa politiikassa, mistä se nousi 2000-luvulla ja erityisesti 2010-luvulle tultaessa merkittäväksi poliittiseksi voimaksi ja jäsenluvultaan Iso-Britannian kolmanneksi suurimmaksi puolueeksi. (Craig 2017, 139)

Devoluutio, nationalismin nousu ja Skotlannin kansallispuolueen kannatuksen kasvu toimivat kaikki merkittävänä taustatekijänä myös vuoden 2014 itsenäisyyttä koskevassa kansanäänestyksessä. Kandidaatintutkielman fokus on kuitenkin vuonna 2014 esitetyissä argumenteissa, ei niinkään historiallisissa taustoissa. Kandidaatintutkielman tavoitteena ei ole myöskään arvioida itsenäisyysargumenttien oikeellisuutta tai tuoda esille mahdollisia vasta-argumentteja. Sen sijaan tarkastelen sitä, voiko kampanjan esittämällä argumenteilla perustella tässä tutkielmassa esiteltyjen teorioiden valossa eroa Iso-Britanniasta tai muita separatistisia toimia Skotlannin itsenäisyyden saavuttamiseksi. Osana johtopäätöksiäni esittelen myös joitakin vuoden 2014 kansanäänestyksen jälkeisiä muutoksia, jotka saattaisivat mahdollisesti muuttaa argumenttien perusteella tehtyä tulkintaa tulevaisuudessa.

1.1 Aiempi tutkimus

Skotlannin itsemääräämisoikeuden lisäämisen puolesta käytiin poliittista taistelua jo 1960- ja 1970-luvuilla (MacIver 1982, 126; Craig 2017, 138), mutta toisaalta pyrkimyksiä tuoda lisää valtaa Skotlantiin on nähty aina 1800-luvulta lähtien (MacIver 1982, 107). Koska kyseessä on pitkään jatkunut poliittinen ja nationalistinen keskustelu, Skotlannin itsenäisyydestä onkin kirjoitettu vuosien varrella runsaasti.

Osa kirjoista, kuten Foley ja Ramandin (2014) kirjoittama *Yes: The Radical Case for Scottish Independence*, ottaa vahvastikin kantaa itsenäisyyden puolesta. Hieman ennen kansanäänestystä julkaistu kirja onkin ennen kaikkea argumentti itsenäisyyden puolesta. Toiset, kuten McHargin, Mullenin, Pagen ja Walkerin (2016) toimittama *The Scottish Independence Referendum: Constitutional and Political Implications*, taas pyrkivät tarkastelemaan ilmiötä objektiivisemmasta näkökulmasta.

Myös separatismien, ja siihen läheisesti liittyvän erottautumisen (*secessionism*), oikeutusta on tutkittu laajasti niin filosofian, moraalin, politiikan kuin kansainvälisen oikeudenkin näkökulmasta. Allen Buchananin mukaan tutkimuksen voi rajata kolmeen kategoriaan: pyrkimykseen määritellä moraalisesti oikeutetun separatismien olosuhteet, separatismien yhteensovittamiseen perustuslaillisuuden kanssa ja pyrkimykseen määritellä kansainvälisen lain suhtautumista separatismiin. (Buchanan 2017) Tässä kandidaatintutkielmassa tutkinkin juuri ensimmäiseen kategoriaan liittyviä teorioita.

Niin sanotun oikeutetun separatismien juuret ovat kansallisessa itsemääräämisoikeudessa, joka toimi tausta-ajatuksena esimerkiksi Woodrow Wilsonin näkemyksissä Euroopan tulevaisuudesta ensimmäisen maailmansodan jälkeen. Kansainliitto kuitenkin hylkäsi Wilsonin näkemyksen, kuten myös YK 1960-luvulla. Separatistien oikeutuksen tutkimus sai uutta puhtia erityisesti Neuvostoliiton hajoamisen myötä, kun entiset neuvostomaat alkoivat itsenäistyä. On kuitenkin tärkeä huomata, että tutkimus separatismien oikeutuksesta on ollut pitkälti teoreettista, vaikka sitä onkin aika ajoin sovellettu myös käytännön tapauksiin. (Horowitz 2003, 51-52)

Separatismiin tai erottautumisen oikeutuksen teorialaaja Buchanan jaetaan yleensä Remedial Right Only ja Primary Right -teorioihin (Buchanan 2017). Buchanan on tullut tunnetuksi erityisesti Remedial Right Only -teorian kannattajana erityisesti unilateraalisen separatismiin tai erottautumisen tapauksissa (Seymour 2007, 397). Myös Michel Seymour (2007, 395-396) on kehittänyt Remedial Right -teorioita, joskin hänen näkemyksensä ovat Buchananin näkemyksiä liberaalimpia erityisesti kansojen itsemääräämisoikeuden suhteen. Sen sijaan Primary Right -teoreetikoista esimerkiksi Avishai Margalit ja Joseph Raz ovat argumentoineet sen puolesta, että kansoilla on kollektiivinen itsemääräämisoikeus ja oikeus separatismiin (Seymour 2007, 398). Teorioita tarkastellaan tarkemmin seuraavassa kohdassa.

2. Teoreettinen viitekehys

Tutkielman teoreettinen viitekehys perustuu Remedial Right Only ja Primary Right -teorioihin.

Remedial Right Only -teoriat määrittelevät separatismien oikeudeksi, jonka ryhmä saa esimerkiksi seurauksena perusluonteisten oikeuksien rikkomuksista tai vastauksena jatkuvista, toistuvista epäoikeudenmukaisuuksista. Eri teoreetikot määrittelevät erilaisia syitä ja vakavuusasteita sille, minkälaiset rikkomukset tai epäoikeudenmukaisuudet luovat riittävän pohjan oikeutetulle separatismille. (Buchanan 2017)

Esimerkkejä tällaisista rikkomuksista ovat muun muassa suuren mittakaavan ihmisoikeusrikkomukset, tapaukset, joissa vähemmistöryhmältä kielletään pääsy hallintoon edistämään poliittista, taloudellista, sosiaalista tai kulttuurillista kehitystä sekä valtion jatkuva sopimusten laiminlyönti vähemmistöryhmien tapauksessa (Buchanan 2017). Jos valtion perustuslaissa on esimerkiksi sovittu tietyn alueen autonomiasta ja emovaltio päättäisi alkaa rajoittaa tai jopa poistaa näitä itsehallinnollisia oikeuksia, tämä voisi oikeuttaa separatismia (Seymour 2007). Vakava rikkomus voi olla myös legitiimin valtion territorioiden haltuunotto, jolloin separatistissa aikeissa onkin kyse lähinnä vanhan valtion alueiden ja suvereniteetin palauttamisesta. (Buchanan 2017; Buchanan 2003, 241)

Tiukimmillaan Remedial Right Only -teoria sallii separatismia ainoastaan tapauksissa, jossa emovaltion alueella tapahtuu laajamittaisia, jatkuvia ja suuria ihmisoikeusrikkomuksia, kuten esimerkiksi kansanmurhia. Monet teoreetikot vaativat separatistisille aikeille myös useampia oikeutettuja syitä. Esimerkiksi kaikissa tilanteissa territorion valloitus ei itsessään vielä loisi oikeutusta, ellei valloitukseen liittyisi myöhemmin myös alueen asukkaiden oikeuksien laiminlyöntiä. Kysymys separatismista liittyykin tiivistii siihen, missä tilanteissa on ylipäätensä oikeutettua, että legitiimi valtio menettää omia alueitaan. Valtion legitimeetti tuo myös kansainvälisen oikeuden kautta oikeuden saada kansainvälistä tukea alueellisen yhteneväisyyden ylläpitoon. Tämä toisaalta tuo Buchananin mukaan valtioille myös kannustimen toimia oikeudenmukaisesti vähemmistöryhmiä ja -alueita kohtaan. (Buchanan 2017)

Seymour on toisaalta kritisoinut Buchananin tulkintaa Remedial Right Only -oikeudesta liian konservatiiviseksi. Hänen mukaansa kansoilla on lähtökohtaisesti sisäinen itsemääräämisoikeus, esimerkiksi oikeus itsehallintoon omalla alueellaan. Seymourin mukaan edes legitiimillä valtioilla ei ole toisaalta oikeutta niin sanottuun ulkoiseen itsemääräämisoikeuteen eli oikeutta omistaa toista kansaa tai aluetta. Valtioiden suvereniteetti onkin riippuvainen siitä, tunnustaako valtio alueellansa asuvat vähemmistökansat ja hyväksyykö se niiden olemassaolon tuomat institutionaaliset vaatimukset, kuten itsehallinnollisten oikeuksien takaamisen. Mikäli emovaltio ei myöntäisi tällaisia oikeuksia vähemmistökansoille, olisi kansoilla näissä tapauksissa oikeus separatismiin Remedial Right -mielessä. (Seymour 2007, 395-412)

Remedial Right Only -teoriat ovat saaneet osakseen myös kritiikkiä. Useissa tapauksissa tietyn ryhmän tai alueen halua omalle valtiolle ruokkia ennen kaikkea nationalismi, ei niinkään aluetta hallitsevan vallan epäoikeudenmukaiset toimet. Toisaalta teoriat eivät myöskään määrittele, kuinka pitkä aika rikkomuksista, esimerkiksi alueen epälegitiimistä haltuunotosta, on täytynyt olla. (Buchanan 2017) Teoriat eivät myöskään vastaa siihen, minkälaisia ja -kestoisia epätasa-arvoisuuksia poliittisissa oikeuksissa tulee olla, jotta oikeus separatistisiin toimiin syntyy (Orentlicher 2003, 38).

Nykyisillään kansainvälinen oikeus katsoo tällaisen Remedial Right -oikeuden olevan lähinnä kolonialisoitujen kansojen kohdalla. Kolonian tai ei-itsehallinnollisen alueen kansan oikeus vapaasti määrittää poliittinen statuksena on määritelty Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokouksessa vuonna 1970, jossa hyväksyttiin Declaration of Principles of International Law Concerning Friendly Relations and Co-operations among States in Accordance with the Charter of the United Nations -sopimus. Sopimuksesta käytetään useimmiten nimeä Declaration on Friendly Relations. Jotkut katsovat julistuksen sisältävän toisaalta myös pieniä viittauksia muihinkin ryhmiin, joilta on toistuvasti kielletty merkityksellinen osallistuminen kansallisiin poliittisiin prosesseihin. (Orentlicher 2003, 22-23) Näin julistusta voisikin kenties soveltaa tulevaisuudessa myös ei-kolonialisoitujen kansojen, ryhmien tai alueiden kohdalla.

Remedial Right Only -teorioiden lisäksi separatismia tarkastellaan usein myös niin sanottujen Primary Right -teorioiden kautta. Primary Right -teorioissa oikeus eroamiseen voi syntyä oikeutuksena rikkomuksista, mutta toisin kuin Remedial Right Only -teorioissa, ryhmän tai alueen ei

tarvitse kokea suuria vääryyksiä. Primary Right Only -teoriat jakautuvat kahteen ryhmään: askriptiiviset teoriat (*ascriptivist*) ja kansanäänestysteoriat (*plebiscitary*). (Buchanan 2017)

Askriptiiviset teoriat pohjautuvat pääosin nationalistiseen liikehdintään. Teorian taustalla on ajatus siitä, että ryhmillä, joilla on tiettyjä, tahdosta riippumattomia yhteisiä piirteitä, on unilateraalinen oikeus erota omaksi valtiokseen. Tällainen tahdosta riippumaton piirre voi olla esimerkiksi kuuluminen johonkin kansaan. Siksi voikin yleistää, että askriptiivisten teorioiden valossa jokaisella kansalla on luontainen oikeus erota toisesta valtiosta omaksi valtiokseen. Myös esimerkiksi John Stuart Mill on aikanaan argumentoinut mononationalististen demokratioiden puolesta. (Buchanan 2017)

Askriptiiviset teoriat antavatkin teoriassa jokaiselle kansalle oikeuden itsenäisyyteen. Tämä on erityisen ongelmallista, sillä lähes jokaisen valtion sisällä on useampi kansa. Lisäksi näillä kansoilla on usein päällekkäisiä ja lomittaisia territorioita, joten yksittäisen kansan oikeus tiettyyn alueeseen voi olla hyvin epäselvä. Askriptiiviset teoriat voidaan joissain tapauksissa nähdä myös oikeutuksena niin sanotuille etnisesti puhtaille valtioille. (Buchanan 2017)

Pahimillaan separatismi voikin aiheuttaa alueella vielä enemmän konfliktia ja katkeruutta, mikä voi puolestaan tuoda etnisiä ongelmia ja jopa etnisiin vähemmistöryhmiin kohdistuvia puhdistuksia (Horowitz 2003, 54). Seurauksena liian homogeenisestä kansasta voikin olla autoritäärinen, nationalistinen valtio (Orentlicher 2003, 29).

Kansanäänestysteoriat ovat sen sijaan majoritaarisia. Näiden teorioiden tausta-ajatus on se, että mikäli enemmistö tietyllä valtion alueella asuvista henkilöistä haluaa perustaa itselleen oman, erillisen valtion, heille tulee tämä oikeus taata. Oikeutus pohjaakin yksin demokraattiseen enemmistön tahtoon, eikä ihmisten jäsenyyteen mihinkään tiettyyn ryhmään. (Buchanan 2017)

Kansanäänestysteorian vahvuus onkin se, että teoria ei vaadi selkeästi määriteltyä kansaa, minkä määrittelemisen voisi muuten olla ongelmallista. Toisaalta teorian heikkous on samalla se, että se ei juurikaan määrittele, mikä on riittävä oikeutus tai vaatimus moraalisesti oikeutetulle separatismille. Teoria ei määrittele, miksi alueella olisi oikeus itsenäisyyteen juuri sillä alueella, missä he sattuvat asuvan. Lisäksi teoria sisältää hankalia kysymyksiä yksilöiden oikeuksien suhteen,

sillä kansanäänestysteoriassa enemmistöllä on mahdollisuus viedä äänestyksellä vähemmistöltä oikeus omaan kansalaisuuteensa. Toisaalta se myös leikkaa pois oman valtion alueen niiltä, jotka asuvat valtion muilla alueilla. (Buchanan 2017)

Riippuen käytetystä teoriasta, separatismille voi siis löytää monenlaisia oikeutuksia. Keskeisin ero on siinä, syntykö oikeus jostain sisäisestä piirteestä vai ulkopuolisen teon seurauksena. Kaikki teorit jättävät kuitenkin myös avoimia käytännön kysymyksiä, esimerkiksi minkälaiset oikeudet asukkailla on kansalaisuuksiin eron jälkeen, onko jollakin tai kummallakin osapuolella oikeus kompensatioon tai miten lait muuttuvat uuden valtion syntymisen myötä (Buchanan 2017).

Yleisesti teoreetikot ja tutkijat uskovatkin, että vaikka separatismiin liittyy aina hankalia kysymyksiä, molemminpuolisella suostumuksella sekä eroavan alueen että emovaltion välillä on tärkeä rooli konfliktin hillitsemisessä (Orentlicher 2003, 30-32; Horowitz 2003, 69).

3. Argumentit Skotlannin itsenäisyyden puolesta

3.1 Yes Scotland -kampanja

Skotlannin itsenäisyyden puolesta kampanjoiva Yes Scotland -kampanja julkaistiin toukokuussa 2012. Kampanjan johdossa toimi Dennis Canavan, joka oli toiminut Labour-puolueen kansanedustajana 26 vuotta ja sittemmin toiminut sitoutumattomana Skotlannin parlamentin jäsenenä. Vaikka kampanja oli laajalti Skotlannin kansallispuolueen rahoittama, se pyrki tietoisesti olemaan poliittisesti laajapohjainen ja tavoittamaan muidenkin puolueiden kannattajia. Tästä huolimatta kampanjan aktiiveista suuri osa oli myös Skotlannin kansallispuolueen aktiiveja. Skotlannin kansallispuolue jatkoi toisaalta samanaikaisesti omaa kampanjointiaan itsenäisyyden puolesta. (Mitchell 2016, 87)

Johtuen laajasta, poliittisesti erimielisestä kannattajapohjasta, Yes Scotland -kampanjan leirissä oltiin yksimielisiä Skotlannin itsenäisyydestä, mutta ei niinkään siitä, minkälainen Skotlannin tulisi olla itsenäisyyden jälkeen. Yleisesti ottaen Yes Scotland -kampanja oli kuitenkin kallellaan vasemmalle. Kampanjan aktivistit koostuivat pitkälti Vihreän puolueen, Labourin ja Skotlannin kansallispuolueen kannattajista sekä radikaalivasemmistolaisista. Kampanjaa yhdisti myös konservatiivipuolueen vastustus, mikä on perinteisestikin ollut yleistä skotlantilaisessa politiikassa. (Mitchell 2016, 87; 97) Vasemmistolaisella kannattajapohjallaan Yes Scotland -kampanja onnistui saamaan kannatusta erityisesti alemmista sosioekonomisista luokista sekä vasemmistopuolueiden kannattajien joukosta (Mitchell 2016, 97).

Yes Scotland -kampanjan vastapuolella toimi Better Together -kampanja, jonka tavoitteena oli pitää Skotlanti osana unionia. Kampanjassa toimi aktiivisesti erityisesti Labourin ja konservatiivipuolueen kannattajia, joskin tämänkin sateenvarjon alle mahtui laaja kirjo poliittisia tavoitteita. Koska konservatiivipuolueeseen on perinteisesti suhtauduttu Skotlannissa varauksella, Better Together -kampanja valitsi johtoonsa Labour-puolueen hahmoja. Koko kampanjan johtoon valittiin lopulta Labour-puolueen Alistair Darling. (Mitchell 2016, 87)

Yes Scotland -kampanja nosti esille useita argumentteja Skotlannin itsenäisyyden puolesta. Seuraavat kohdat käsittelevät muutamia keskeisimmistä argumenteista. Osa argumenteista on myös Skotlannin kansallispuolueen esittämiä argumentteja.

3.2 Demokratiavaje

Kenties suurin esille nostettu argumentti oli demokratiavaje. Argumentin taustalla on ajatus siitä, että Skotlannin kansan tulisi saada se hallitus, jonka puolesta se äänestää. Samalla argumentilla perusteltiin alun perin devoluutiota. Päätös Skotlannin hallituksen perustamisesta syntyi kansanäänestyksellä tilanteessa, jossa Iso-Britanniaa oli johtanut neljä peräkkäistä konservatiivihallitusta. Hallitukset olivat olleet Skotlannissa erityisen epäsuosittuja. (McHarg 2016, 104) Erityisesti Margaret Thatcherin hallitukset ajoivat vallan keskittämistä, mikä kavensi Skotlannin autonomiaa (Wright 2005, 82).

Tänä päivänä argumentti demokratiavajeesta pohjaa kuitenkin ajatukseen, että parlamentin perustaminen ei yksinään ollut tarpeeksi vahva toimenpide ja vain Skotlannin itsenäistyminen on tapa saattaa loppuun demokraattinen uudistusprosessi. (McHarg 2016, 104) Wrightin mukaan Skotlannin hallitusta ja autonomiaa koskeva lainsäädäntö suosiikin Iso-Britannian hallitusta, mikä ei sinänsä ole yllättävää, sillä hallituksen perustamiseen ja oikeuksiin liittyvä lainsäädäntö on säädetty Iso-Britannian parlamentissa. Skotlannin hallituksen valta, ääni ja osallistuminen perustuu edelleen monin paikoin Iso-Britannian hallituksen hyvään tahtoon. (Wright 2005, 76-78)

Demokratiavajeeseen vetoavan argumentin taustalla on myös uskomus siihen, että skotlantilaisilla äänestäjillä ei ole juurikaan vaikutusta Iso-Britannian vaalituloksiin. Syynä on väestön jakautuminen valtion sisällä: 84% väestöstä asuu Englannissa. Tästä johtuen Skotlanti voi vain harvoin vaikuttaa Iso-Britannian parlamenttivaalien kokonaistulokseen tai esimerkiksi hallituspuolueen tai puolueiden valintaan. (McHarg 2016, 104-105)

Demokratiavaje syveni vuonna 2015, kun suurin osa Skotlannista valituista kansanedustajista oli Skotlannin kansallispuolueesta. Britannian maanlaajuiset puolueet, joista suurimpia ovat konservatiivipuolue ja työväenpuolue Labour, ilmoittivat tällöin, etteivät ne suostuisi koalitionhallitukseen. Käytännössä tämä sulkikin skotlantilaiset edustajat lähes täysin hallituksen

ulkopuolelle, riippumatta siitä, mikä puolue saavuttaisi vaalivoiton. Demokratiavaje-argumentin voikin katsoa olevan instrumentalistinen argumentti, jolla perustellaan itsenäisyyttä skotlantilaisten intressien edistämiseksi. (McHarg 2016, 105)

Skotlannin hallitus huomauttaa itsenäisyyttä puolustavassa paperissaan, että vuoden 1945 jälkeen, Skotlantia on hallinnut puolet ajasta brittiläinen hallitus, jolla ei ole ollut kannatusenemmistöä Skotlannissa. 2010-2015 toiminut Iso-Britannian hallitus ajoi läpi muun muassa seuraavat Skotlantiin vaikuttaneet päätökset, jota skotlantilaiset kansanedustajat vastustivat: postin yksityistäminen, asumistuen leikkaukset ja lisäinvestoinnit ydinasejärjestelmiin. (Skotlannin hallitus 2013, 41).

Wright huomauttaa toisaalta myös, että merkittävä määrä poliittisia työkaluja on edelleen yksin Iso-Britannian hallituksen käytössä. Hän nostaa esille muun muassa kansainvälisen politiikan, jota johdetaan edelleen pääosin Westminsteristä käsin. Skotlannin toimeenpanovallalla ei esimerkiksi ole lainkaan omaa edustajaansa Euroopan unionin neuvostossa tai muissa merkittävässä, valtaa käyttävissä ylikansallisissa elimissä. (Wright 2005, 3; 67; 138)

3.3 Nationalismi

Vaikka Yes Scotland -kampanja pyrkiin hillitsemään kampanjoinnissaan itsenäisyyden perustelua nationalistilla argumenteilla, myös skotlantilainen nationalismi oli läsnä itsenäisyyskampanjan taustalla. Itsenäisyyspyrkimyksen taustalla onkin McHargin mukaan väistämättä ajatus siitä, että Skotlanti on itsehallinnollinen poliittinen yhteisö (McHarg 2016, 125).

Viimeistään kansanäänestyksen jälkeiset tilastot osoittivat, että skotlantilaisten kansallinen identiteetti vaikutti äänestyspäätökseen. Ne kansalaiset, joilla oli vahva skotlantilainen identiteetti, äänestivät todennäköisemmin itsenäisyyden puolesta. Tilastollisesti noin 65% skotlantilaisista identifioituu ensisijaisesti skotlantilaiseksi kuin taas vain 23% kokee itsensä ensisijaisesti brittiläiseksi. Kuitenkin jopa 63% kokee kansallidentiteettinsä olevan jokin yhdistelmä näistä, kun taas vain 23% kokee olevansa yksinomaan skotlantilainen. (McHarg 2016, 109)

Toisaalta muut tilastot viittaavat huomattavasti suurempaan vain skotlantilaseksi identifioituvien määrään: Skotlannin väestönlaskennan tutkimus vuonna 2011 antaa vain skotlantilaiseksi identifioituvien määräksi jopa 63% Skotlannin asukkaista (Scotland's Census 2011c).

Yes Scotland -kampanja ja Skotlannin kansallisuolueen jäsenet joutuivatkin kampanjan aikana säännöllisesti vastaamaan syytöksiin Englannin vastaisuudesta ja anglofobiasta (Foley ja Ramand 39, 43-44).

3.4 Hallinnon tehokkuus

Yes Scotland -kampanja perusteli itsenäistymistä myös Skotlannin hallinnon tehokkuudella. Argumentti tiivistyi Skotlannin hallituksen toteamukseen, että skotlantilaiset itse johtavat Skotlantia parhaiten (Skotlannin hallitus 2013, 40).

Skotlannin hallitus vetosi hallinnon tehokkuuteen argumentoidessaan, että Skotlannin itsenäisyys toisi suurempaa joustavuutta ja yhdenmukaisempaa päätöksentekoa. Tämä olisi seurausta siitä, että Skotlannin hallitus saisi täydet lailliset työkalut ja policy-välineet, kyvyn kohdistaa poliittisen päätöksenteon juuri Skotlannin intressien mukaisesti sekä pienen hallinnon tuoman tehokkuuden, mukaan lukien kevyemmän byrokratian, nopeamman toiminnan ja yksittäisten poliittisten päätösten tarkemman valvonnan. (McHarg 2016, 111)

3.5 Perustuslailliset puutteet

Vuonna 1998 hyväksytty devoluutio, jolla perustettiin Skotlannin hallitus, takasi laajemmat itsehallinnolliset oikeudet Skotlannille. Itsenäisyyden kannattajat uskovat kuitenkin, että perustuslaissa on vielä huomattavia puutteita Skotlannin kannalta. Vaikka tosiasiallista valtaa siirrettiinkin Skotlannin hallitukselle, perustuslailliset muutokset olivat vähäisiä. Iso-Britannian perustuslaki ei ole esimerkiksi taannut Skotlannin itsehallinnon instituutioita. Perustuslaki ei myöskään tunnista Skotlannin oikeutta autonomiaan, vaikka tämä ongelma nostettiin esille jo vuonna 1998. (McHarg 2016, 116)

Skotlannin parlamentti, hallitus ja muut itsehallinnon instituutiot perustuvatkin pitkälti poliittisen tahtoon, eikä niinkään laillisiin takeisiin. Toisaalta, on myös argumentoitavissa, että Britannian hallituksen suostumus kansanäänestykseen osoittaisi poliittista sitoumusta Skotlannin itsehallinnolle. (McHarg 2016, 116-117)

Itsenäisyyden kannattajien tyytymättömyys perustuslakiin menee kuitenkin vielä pidemmälle, sillä kritiikki kohdistuu tosiasiaa koko Iso-Britannian poliittiseen järjestelmään, muun muassa liian vähäiseen demokratiaan, oikeuksien turvaamattomuuteen ja toimeenpanovallan yliotteeseen. Yes Scotland -kampanjan lähtökohta onkin, että Skotlannin huono hallinto ei perustu ainoastaan Britannian huonoon Skotlanti-politiikkaan, vaan perustavanlaatuisiin vikoihin koko Britannian perustuslaissa ja poliittisessa järjestelmässä. Itsenäisyyden kannattajien toiveena olikin saattaa voimaan uusi tapa tehdä politiikkaa, joka oli Westminsterin tapaa osallistavampi, luovampi ja vähemmän konfliktinhaluinen. (McHarg 2016, 121)

3.6 Talous

Vaikka argumentti Skotlannin talouden vahvemmassa asemasta itsenäisyyden alla olikin paikoittain kontroversiaali (Scott 2016, 153), Yes Scotland kampanjoi sen puolesta, että Skotlanti olisi itsenäisenä taloudellisesti vahvemmassa asemassa kuin osana Iso-Britanniaa (Skotlannin hallitus 2013, 42). Skotlanti alueena tuotti enemmän Iso-Britannialle kuin mitä se sai erilaisena tukina ja siirtoina takaisin (Scott 2016, 154). Argumentti perustuikin siis siihen, että Skotlannin julkinen talous saattaisi voida paremmin itsenäisen hallinnon alla kuin osana unionia (Scott 2016, 163).

Väitteen tukena on myös virallista dataa. Vuoden 2008-2009 finanssikriisin jälkeen Skotlannin julkinen talous oli voinut keskimääräisesti muita Iso-Britannian alueita paremmin. Julkisen talouden alijäämä oli ollut kriisin jälkeen alhaisempi kuin muualla Britanniassa siitä huolimatta, että julkinen kulutus oli ollut Iso-Britannian keskiarvoa korkeampaa. Toisaalta juuri ennen itsenäisyysäänestystä vuosina 2012-2013 julkisen talouden alijäämä oli noussut hieman yli keskiarvon. (Scott 2016, 163)

Keskeinen osa Skotlannin talouden vahvuutta on Pohjanmeren öljyvarannot. Öljyvarannot, niiden käyttöoikeus ja taloudelliset tuotot ovat olleet merkittävä argumentti Skotlannin itsenäisyyden puolesta jo 1960- ja 1970-luvuilla (MacIver 1982, 126). Toisaalta, Skotlannin hallituksen mukaan

(2013, 42) Skotlannin talous tuottaa ilman Pohjanmeren öljyäkin lähes saman verran kuin muualla Iso-Britanniassa – öljyn kanssa tuotto henkeä kohti oli lähes viidenneksen enemmän.

Talousargumentti ei kuitenkaan perustunut pelkkään Skotlannin taloudelliseen vahvuuteen, vaan myös talouspolitiikan arvopohjaan. Vaikka Skotlannin talouden nähtiin mahdollistavan tasapainoisen kehityksen, globaalien yritysten houkuttelun ja innovaatiot, talous nähtiin myös tapana vähentää köyhyyttä ja lisätä tasa-arvoa kansalaisten keskuudessa siirtymällä kohti pohjoismaalaisempaa mallia (Foley ja Ramand 2014, 63).

Pohjoismaalaisemmassa mallissa Skotlanti ei esimerkiksi käyttäisi taloudellisia resursseja sodankäyntiin tai Trident-ydinaseisiin, mikä vapauttaisi julkista rahaa samanaikaisesti tasa-arvoisen yhteiskunnan ja tehokkaan markkinatalouden rakentamiseen (Foley ja Ramand 2014, 63). Skotlannin hallitukset ovat onnistuneet politiikallaan muun muassa vähentämään työttömyyttä, lisäämään työllisyyttä ja edistämään sisäistä investointia Skotlannissa siitä huolimatta, että talouden kannalta keskeiset työkalut, kuten verotus, julkisen talouden käyttörajat, markkinasäätely ja kilpailupolitiikka ovat kaikki Westminsterin päätettävissä (Skotlannin hallitus 2013, 42).

Taluskysymys onkin tiiviisti yhteydessä myös kysymykseen demokratiavajeesta. Keskeiset talouspoliittiset päätökset tekevät Iso-Britannian parlamentti ja hallitus, jolla ei perinteisesti ole ollut skotlantilaisten äänestäjien enemmistötukea, ja joiden prioriteetit näissä kysymyksissä ovat usein erilaiset kuin ne, minkä puolesta skotlantilaiset äänestäjät ovat äänestäneet (Skotlannin hallitus 2013, 42).

4. Analyysi

4.1 Remedial Right Only -teoria

Remedial Right Only -teorian mukaan separatistiset tavoitteet ja teot ovat joissain tapauksissa mahdollista oikeuttaa, mikäli emovaltio on syyllistynyt legitiimin valtion territorioden haltuunottoon (Buchanan 2017). Teoriaa on tässä yhteydessä sovellettu lähinnä kolonialisoitujen maiden itsenäistymisen kohdalla (Orentlicher, 22).

Jotkut Skotlannin itsenäisyyden kannattajat ovatkin vedonneet nationalistiseen argumenttiin siitä, että Skotlannilla on pitkä historia itsenäisenä valtiona. Myös ajallisesti skotlantilainen nationalismi nosti päätään 1900-luvulla Iso-Britannian siirtomaiden dekolonialisaation mukana. Jotkut tulkitsevat, että Skotlanti olisi kärsinyt ja mahdollisesti kärsisi vieläkin Iso-Britannian sisäisestä kolonialisaatiosta. MacIver uskoo tämän kuitenkin olevan historiallinen virhetulkinta. Skotlannin yhdistämisessä Iso-Britanniaan otettiin huomioon Skotlannin historia itsenäisenä valtiona, maan autonominen asema ja sen yhteiskunnallisten instituutioiden jatkuvuus. Tavoitteena ei koskaan ollut kitkeä skotlantilaista identiteettiä pois. Lisäksi Skotlanti ei MacIverin mukaan kärsi esimerkiksi poliittisesta, sotilaallisesta, kielellisestä tai taloudellisesta alistuksesta, kuten Britannian siirtomaat. Yhdistyminen ei ollut siis valloitus tai kulttuurillinen hallitseminen, vaan kyseessä oli sopimus tasavertaisten osapuolten välillä. MacIver huomauttaakin, että juuri tällä tasavertaisuudella voidaan selittää skotlantilaisten halua pitää huoliaan ja ajaa Skotlannin intressiä Iso-Britannian politiikassa. (MacIver 1982, 128-133)

Yes Scotland -kampanja vetosi itsenäisyyskampanjassaan myös demokratiavajeeseen: koska vähemmistö Iso-Britannian kansalaisista asuu Skotlannissa, skotlantilaisilla äänillä ja poliittisilla kannoilla on vain harvoin ratkaisevaa vaikutusta valtion poliittisiin päätöksiin (McHarg 2016, 104-105). Remedial Right Only -teorian valossa separatismia voi perustella perusluonteisten oikeuksien rikkomisella tai toistuvilla epäoikeudenmukaisuuksilla, kuten vähemmistöryhmiä koskevan sopimusten laiminlyönnillä (Buchanan 2017). Koska skotlantilaiset edustavat väestöllisesti Iso-Britanniassa vähemmistöä, tätä argumenttia tarkastellessa skotlantilaiset voidaan määritellä vähemmistöksi.

McHarg huomauttaa, että mikäli hyväksyy poliittisten kysymysten legitiimin ratkaisun Iso-Britannian tasolla, argumentti demokratiavajeesta menettää merkitystään. Se, että skotlantilaiset vaalipiirit saavat hallituksen, jonka puolesta eivät äänestäneet, ei sinänsä eroa perustuslaillisesti siitä, että jokin muu vaalipiiri Britanniassa ei saisi äänestämäänsä puoluetta hallitukseen. Skotlantilaiset äänestäjät tekevät itse päätöksen äänestää vähemmistöpuoluetta, vaikka skotlantilaisilla olisi yhtä lailla mahdollisuus äänestää Britannian laajuista suurta puoluetta, kuten konservatiivipuoluetta tai työväenpuolue Labouria. McHarg uskoo kuitenkin, että keskiössä demokratiavajekysymystä pohtiessa on se, onko skotlantilaisilla yksinomaan skotlantilainen vai myös brittiläinen poliittinen identiteetti (McHarg 2016, 109).

Toisaalta, Wright huomauttaa, että mikäli valtio haluaa olla poliittisesti sovitteleva ja huomioiva, mikään yksittäinen kansa ei voi pitää hallussaan valtionhallinnon tai lainsäädännön enemmistöä tai ainakaan käyttää tätä valtaa asettaakseen valtion alueella asuvia vähemmistöryhmiä eriarvoiseen asemaan. Hänen mukaansa jokaisella kansalla tulisi olla ainakin jonkinasteinen autonomia omalla alueellaan. (Wright 2005, 132) Myös Remedial Right Only -teoriat tunnistavat rikkomuksen tapahtuneen, kun vähemmistöryhmältä kielletään pääsy hallintoon edistämään poliittista, taloudellista, sosiaalista tai kulttuurillista kehitystä (Buchanan 2003, 241).

Demokratiavajeen puolesta argumentoivat ovat nostaneet esille näkemyksen siitä, että skotlantilaisten äänestämät alueelliset puolueet, kuten Skotlannin kansallispuolue, eivät voisi käytännössä päästä muodostamaan hallitusta (McHarg 2016, 105). Lisäksi osa keskeisistä poliittisista työkaluista, kuten verotus, julkisen talouden käyttörajat, markkinasääntely ja kilpailupolitiikka, on Iso-Britannian hallituksen päätettävissä (Skotlannin hallitus 2013, 42). Tässäkin tapauksessa kyse on kuitenkin siitä, että skotlantilaisten kannattama politiikka tai suosimat puolueet eivät ole saaneet riittävää kansallista kannatusta, ei niinkään siitä, että skotlantilaisilta olisi esimerkiksi evätty äänioikeutta parlamenttivaaleissa.

Seymour nosti esille myös näkemyksen siitä, että Remedial Right -oikeus separatismiin voi syntyä tilanteissa, joissa emovaltio pyrkii rajoittamaan valtion alueella sijaitsevan kansan autonomisia oikeuksia (Seymour 2007, 409-412). Seymour (2007, 403) katsoo Skotlannin olevan kansa, jolla on oikeus itsemääräämisoikeuteen omalla alueellaan. Mikäli Iso-Britannian hallitus tekisi siis poliittisia päätöksiä tai muita toimia, jotka jollain tavalla pyrkisivät rajoittamaan tai jopa kokonaan poistamaan

Skotlannin autonomian, voisi silloin kasvava demokratiavaje toimia argumenttina Skotlannin itsenäisyyden puolesta. Seymourin näkemyksen puitteissa voidaan myös pohtia, toiko devoluutio Skotlannille tarpeeksi laajan itsehallinnon. Toki tällöinkään oikeutta separatismiin ei suoraan syntyisi, mutta Skotlannilla olisi oikeus vaatia Iso-Britannialta laajempaa itsemääräämisoikeutta. Iso-Britannian kieltäytyminen näistä vaatimuksista saattaisi, vaaditusta oikeudesta riippuen, mahdollisesti oikeuttaa Skotlannin eron Iso-Britanniasta.

Myös Buchanan näkee vähemmistöjä koskevien sopimuksien rikkomisen tuovan joissain tapauksissa oikeuden separatismiin, joskin hän rajaa tämän koskemaan lähinnä perustuslaissa määriteltyjen oikeuksien rikkomista (Buchanan 2017). Skotlannin oikeutta itsehallintoon tai muihinkaan hallinnollisiin instituutioihin ei ole kuitenkaan määritelty Iso-Britannian perustuslaissa. Yes Scotland -kampanja vetosikin argumenteissaan myös siihen, että Iso-Britannian perustuslaissa on erityisesti Skotlannin autonomian kannalta merkittäviä puutoksia. Remedial Right Only -teoria ei sinänsä vaadi, että vähemmistöryhmän perusoikeudet tai heitä koskevat sopimukset olisi määritelty perustuslaillisella tasolla. Teorian fokus on nimenomaan oikeuksien rikkomisessa. Sitä, missä muodossa tai minkälaisilla vakuuksilla oikeudet on määritelty, ei tuoda esille.

Hallinnon tehokkuudella tai taloudella ei taas Remedial Right Only -teorian kannalta olisi juurikaan vaikutusta separatismiin oikeutukseen, ellei näihin sisältyisi joitain merkittäviä sopimustason tai ihmisoikeuksien rikkomuksia. Itsenäisyyskampanja ei kuitenkaan tuo argumenteissaan esille tällaisia näkökulmia. Argumentit ovatkin lähinnä instrumentalistisia: Yes Scotland -kampanjan mukaan itsenäisyys olisi Skotlannille hyödyksi. Separatistien hyöty eroa aikovalle alueelle ei yksinomaan oikeuta tämän teorian valossa eroa emovaltiosta.

4.2 Askriptiivinen teoria

Askriptiivisen teorian pohja on nationalistinen: ryhmillä, joilla on tiettyjä, tahdosta riippumattomia yhteisiä piirteitä, kuten johonkin tiettyyn kansaan kuuluminen, on unilateraalinen oikeus erota omaksi valtiokseen. Kansan määrittelemiseen liittyy monenlaisia vaikeuksia niin askriptiivisen teorian kannalta kuin yleensäkin. Juuri se, mikä määritellään kansaksi, onkin teorian suurimpia heikkouksia. (Buchanan 2017) Onkin siis ensin olennaista tarkastella, mitä kansalla tässä yhteydessä tarkoitetaan.

Calhounin mukaan mikään määritelmä kansasta ei ole koskaan saanut yleistä hyväksyntää. Todellisuudessa ajatukset kansasta ja kansalaisuudesta ovat pohjimmiltaan riitaisia, koska yksittäinen määritelmä toisi etuoikeutta tietyille kollektiiveille, intresseille tai identiteeteille muiden kustannuksella. Kansalle ei hänen mukaansa voidakaan antaa objektiivista määritelmää kulttuurisin ja sosiaalisesti konstruoiduin perustein. Tämä johtuu siitä, että kansat ovat nationalismiin ja nationalistisen ajattelun ja liikehdinnän tuotoksia. Kansat ovat olemassa vain, jos sen jäsenet mieltävät itsensä kansallisen identiteetin diskurssin kautta, mikä itsessään tapahtuu nationalistisessa kontekstissa. (Calhoun 2004, 98-99). Visnavathanin (2006) mukaan kansan määritelmä on vaihdellut ajan saatossa ja se onkin ennen kaikkea keksitty asia.

Esimerkiksi Stalinin mukaan kansa oli joukko ihmisiä, joilla oli yhteinen luonne, kieli, territorio, taloudellinen järjestelmä ja psyykinen muodostuma. Hänen mukaansa täysillä kansoilla oli nämä piirteet, kun taas kansallisuuksilla saattoi olla osa näistä piirteistä. Näillä perusteilla määriteltiin muun muassa tiettyjen ryhmien ja alueiden erilaisia oikeuksia Neuvostoliiton sisällä. (Calhoun 2004, 99). Sen sijaan Millerin mukaan kansa on ryhmä, joka muun muassa tunnistaa yhteenkuuluvuutta toisiinsa, on historiallisesti jatkuva, jolla on tietty identiteetti ja liittyy johonkin tiettyyn maantieteelliseen alueeseen ja jolla on jokin yhteinen piirre tai ominaisuus (Miller 1995, 22-25).

Kymlickan mukaan kansa on taas historiallinen yhteisö, joka jakaa tietyn, erillisen kielen ja kulttuurin. Yhteisö on enemmän tai vähemmän institutionaalisesti järjestäytynyt, ja se asuttaa tiettyä territoriaa tai kotimaata. Kymlicka vaatiikin kansan määritelmältä huomattavaa määrää kulttuurillista ja lingvististä homegeenisyyttä. Poolen mukaan käsite onkin rajoittavuudessaan tänä päivänä jopa mahdoton väestön heterogeenisyyden vuoksi ja toisaalta alueiden päällekkäisistä territoriaalisista yhteyksistä johtuen. (Poole 1999, 116-128)

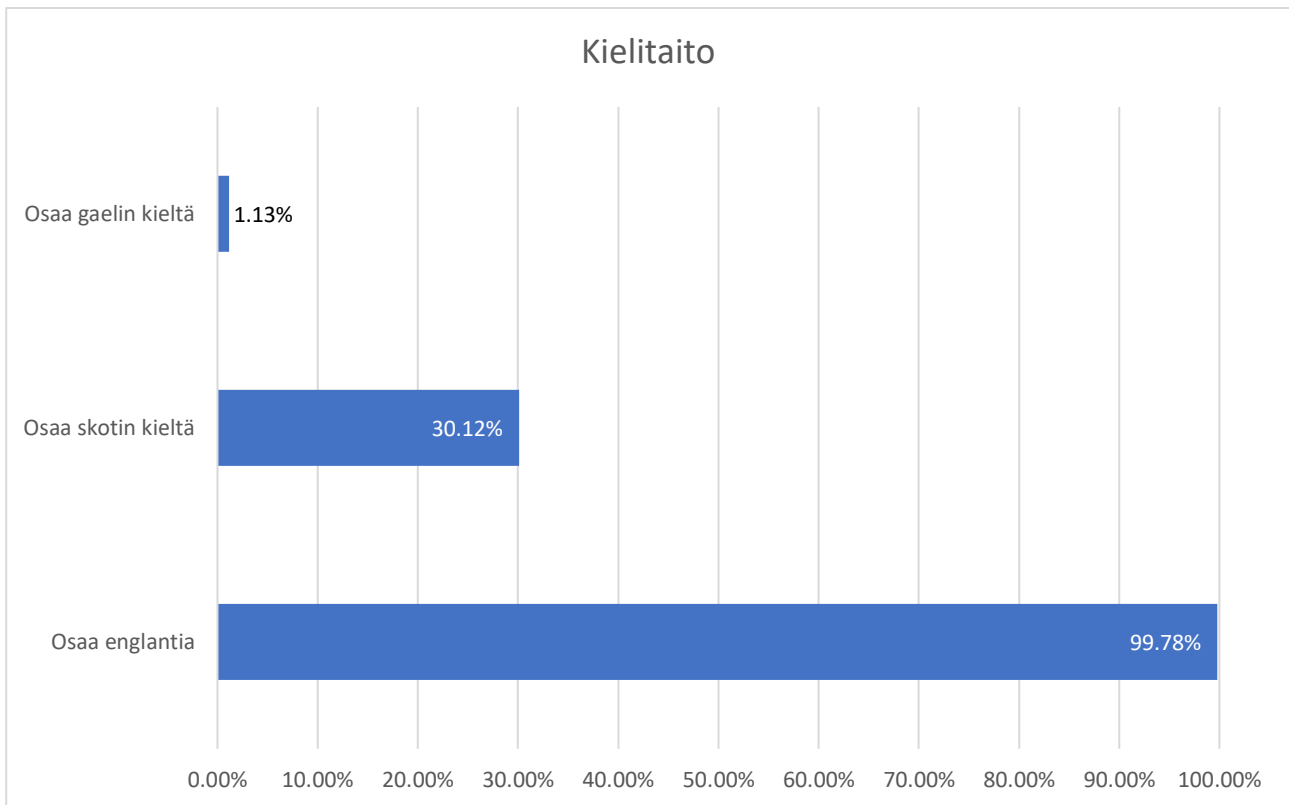
Calhounin mukaan kansallisuus on usein yksi iso kategorinen identiteetti, joka sisältää useita pienempiä kategorioita. Pienemmät kategoriat voivat olla esimerkiksi heimoon tai etniseen ryhmään kuuluminen, ja näistä jokainen voi puolestaan olla sisäisesti rakentunut edelleen uusien kategorioiden ja monimuotoisten sosiaalisten verkostojen kautta. Nationalistisen retoriikan haasteeksi muodostuukin usein pyrkimys sovittaa samaa kategoriaa yhden ihmisryhmän ylle, minkä seurauksena se katsoo eroavaisuuksia läpi sormien. Vaihtoehtoisesti sovitettu kategoria pyritään

tekemään ensisijaiseksi suhteessa muihin mahdollisiin kategorioihin. (Calhoun 2004, 39) Tässä mielessä nationalistinen diskurssi ja retoriikka onkin monella tapaa samankaltainen kuin rodun, sosiaaliluokan, sukupuolen tai muiden piirteiden puitteissa tehty koheesio, joka keskittyy enemmän yksilöiden samankaltaisuuksiin kuin konkreettisiin suhteiden verkostoihin (Calhoun 2004, 43). Calhounin mukaan etniset taustat ja kulttuurilliset erityispiirteet ovatkin vain osa-alueita modernien kansojen määrittelyssä, sillä esimerkiksi Yhdysvaltojen kansallinen identiteetti on muodostunut moninaisista etnisistä ja kulttuurillisista taustoista huolimatta (Calhoun 2004, 49).

Calhoun nostaa esille myös sen, että tunne kansasta voi syntyä vastoinkäymisten kautta. Esimerkiksi Eritrean kansa on hänen mukaansa syntynyt alueen itsenäisyystaistelusta. Konfliktin myötä alueen väestöstä tuli sosiaalisesti integroituneempaa, sille syntyi vahvempi sosiaalinen identiteetti ja retoriikka eritrealaisuudesta levisi. Kansalaisuudesta tuli kansa, kun se sai voimaa ja tukea tavoitteidensa taakse. Calhounin mukaan vähemmistöryhmien tai alueiden separatismi onkin usein seurausta epäonnistuneesta kansallisesta integraatiosta. (Calhoun 2004, 101-102)

Määritelmien moninaisuudesta huolimatta muutamia yhteisiä tarkastelukohtia voidaan siis nostaa esille. Näihin lukeutuu muun muassa kieli, territorio, instituutiot, yhteiset ominaisuudet, identiteetti ja historia.

Tarkastelen ensin asiaa kielen näkökulmasta. Skotlannin väestötutkimuksen mukaan Skotlannissa puhutaan yli 150 kieltä. Erityisasemaan on kuitenkin nostettu kolme historiallisesti ja kulttuurillisesti merkittävää kieltä: englantia, skotin kieli ja gaelin kieli. Näistä kaksi jälkimmäistä ovat vähemmistökieliä. (Skotlannin hallitus 2019) Alla oleva taulukko tarkastelee näiden kolmen kielen osaamista.

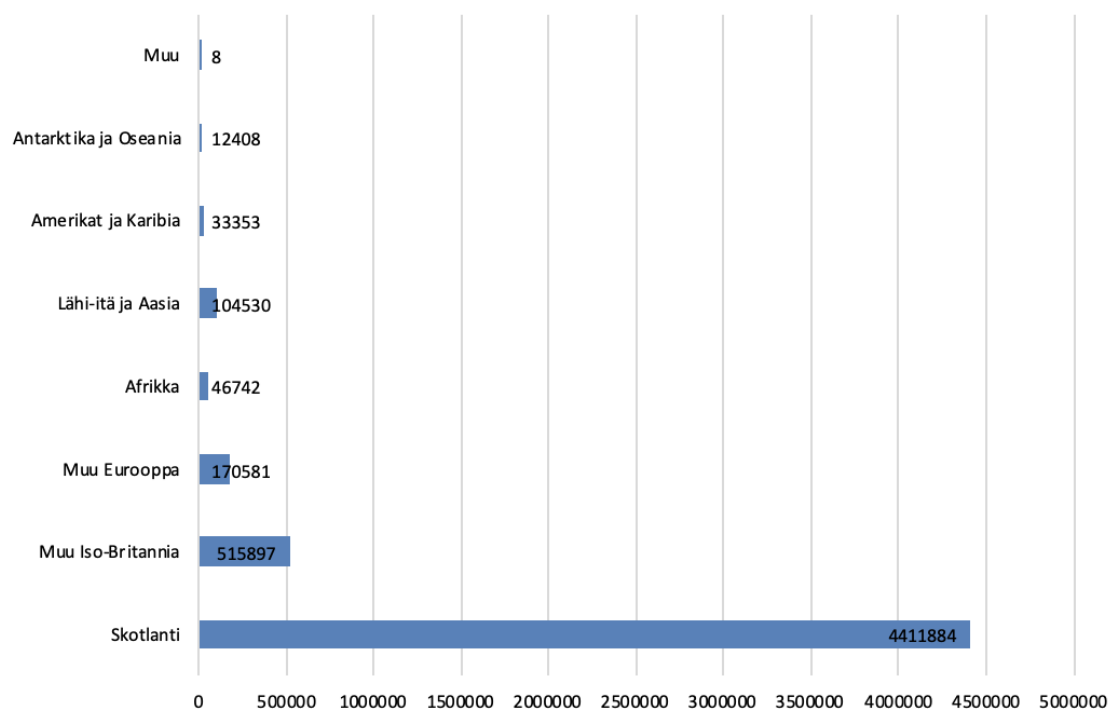
(Data: Scotland's Census 2011a)

Kuten taulukosta näkee, esimerkiksi Kymlickan vaatimaa homogeenisyyttä ei käy ilmi, vaikkakin englantia osaa lähes koko väestö. Lisäksi Skotlanti jakaa englannin kielen muun Iso-Britannian kanssa, mikä voisi kielen näkökulmasta tarkoittaa skotlantilaisten ja englantilaisten olevan samaa kansaa.

Toisaalta, erityisesti skotlantilaisia skotin ja gaelin kieliä osaa merkittävä vähemmistö, mikä tuo alueelle kielellistä erityispiirrettä. Tämä asettaa Skotlannin erilleen esimerkiksi Englannista. On kuitenkin huomioitava, että kielitaitoa tarkastellessa voitaisiin myös argumentoida gaelin ja skotin puhujien muodostavan oman vähemmistöryhmänsä, joka on erillinen Skotlannin kansasta.

Seuraava tarkastelukohta on territorio. Skotlannin alue on historiallisesti määritelty (McHarg 2016, 106; MacIver 1982, 128) ja skotlantilaisten assosiaatio alueeseen on ollut tunnettu jo ennen alueen liittymistä Iso-Britanniaan (Poole 1999, 115). Argumenttia territorion puolesta tukee myös Skotlannin aiempi itsenäisyys. Alla olevaan tilaston viitaten voidaan myös todeta, että selkeä enemmistö Skotlannin asukkaista on syntynyt alueella. Heidän voidaankin siis katsoa Millerin näkemyksen mukaisesti liittyvän Skotlannin alueeseen.

Asukkaiden määrä syntymämaan mukaan

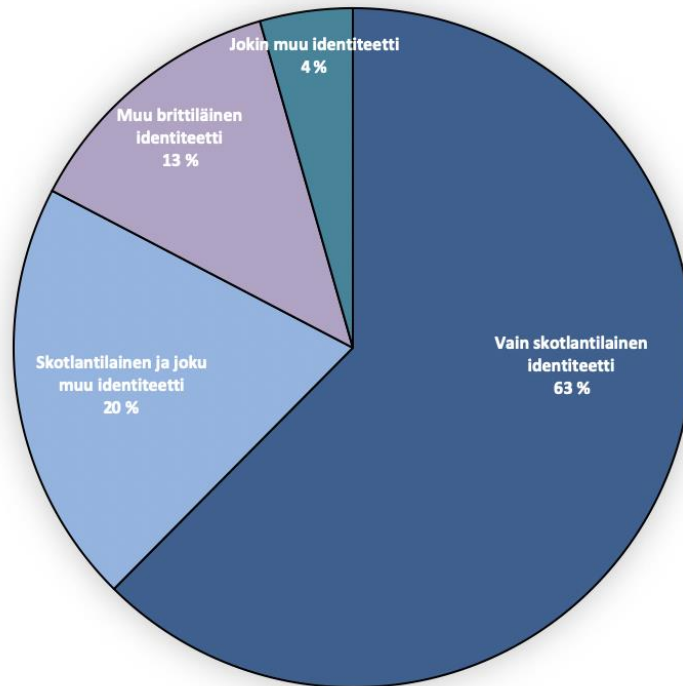

(Data: Scotland's Census 2011b)

Instituutionäkökulman kannalta on keskeistä järjestäytyneisyys. Skotlannilla on oma julkinen sektorinsa, johon kuuluu huomattava määrä instituutioita. Skotlanti on autonominen, ja sen instituutioilla on alueella merkittävää poliittista valtaa. Valta on kasvanut entisestään devoluution myötä. (Skotlannin hallitus 2015; Iso-Britannian hallitus 2019) Tämä siis tukisi näkökulmaa Skotlannista kansana.

Kansan määritelmässä korostuu yleisesti ryhmän jakamat yhteiset ominaisuudet, identiteetti ja yhteenkuuluvuus. Alla oleva taulukko havainnollistaa Skotlannissa asuvien identiteettiä.

Kansallinen identiteetti Skotlannissa

(Data: Scotland's Census 2011c)

Skotlannin asukkaista selkeä enemmistö identifioituu siis skotlantilaiseksi. Lisäksi skotlantilaisten kansallinen identiteetti on laajalti hyväksytty niin Skotlannin sisällä kuin sen ulkopuolellakin, ja sen tukena on historiallisia, kulttuurillisia, territoriaalisia ja instituutiotason tekijöitä (McHarg 2016, 106). Poole uskoo, että käsitys skotlantilaisuudesta yhtenä kulttuurina nousi esille 1800-luvulla, kun kulttuurilliset tekijät, kuten skotlantilaiset rykmentit, kiltit ja tartaanit, nostivat skotlantilaisuuden esille englantilaisuudesta erillään olevana osana brittiläistä identiteettinä. Ennen tätä identiteetti jakautui selkeämmin esimerkiksi barbaarisiin ylämaihin ja sivistyneisiin alamaihin. (Poole 1999, 36)

Niin Miller, Kymlicka kuin Calhounkin nostavat historian esille merkittävänä tekijänä kansaa määritellesä. Kansan tulee olla ollut olemassa historiallisesti ja olla jakanut yhteisiä kokemuksia. Poolen mukaan Skotlannilla ja skotlantilaisilla on ollut poliittisia, laillisia ja kulttuurillisia perinteitä jo ennen maan yhdistymistä Iso-Britanniaan (Poole 1999, 36). Skotlanti alueena on historiallisesti määritelty (McHarg 2016, 106; MacIver 1982, 128). Vaatimuksen historiasta voidaan siis katsoa täyttyvän.

Vaikka moni yllä tarkasteltu tekijä tukeekin Skotlannin olemassaoloa kansana, liittyy määritelmään myös ongelmallisuutta. Vaikka Skotlanti katsottaisiinkin kulttuurillisesti ja alueellisesti yhteneväiseksi, se saattaa silti olla osa suurempaa kansaa tai sen sisällä saattaa olla jokin pienempi kansa (Poole 1999, 116-128). Nationalismia voikin käyttää argumenttina samalla sekä separatismiin että yhdistymiseen ja integraatioon (Calhoun 2004, 103). Toisin sanoen, voisi myös argumentoida, että skotlantilaiset ovat osa suurempaa Britannian kansaa, jonka tulisi integroitua.

Juuri tässä kansojen moninaisuudessa ja yleisyydessä piilee askriptiivisen teorian heikkous (Buchanan 2017). Kansaksi määritellyn ryhmän sisällä on toisia vähemmistöjä, mikä voi johtaa kansan ja kansallisvaltion pirstaloitumiseen ja diversiteettiin (Poole 1999, 147). Väestönlaskennan tilastojen valossa voi todeta, että myös Skotlannista löytyy esimerkiksi useita erilaisia identiteettejä, syntymämaita, äidinkieliä ja siten myös, ylläoleviin määritelmiin perustuen, eri kansoja. Jos siis Skotlanti on kansa, joka ansaitsee itsenäisyyden, on tämän argumentin mukaan myös muilla alueella asuvilla kansoilla sama oikeus itsenäisyyteen (Buchanan 2003, 254).

Toisaalta esimerkiksi Calhoun ei vaadi omassa kansan määritelmässään niinkään samankaltaista homogeenisyyttä, joten vähemmistöryhmien olemassaolo ei tästä näkökulmasta katsoen suoranaisesti estäisi Skotlantia olemasta kansa (Calhoun 2004, 49). Lisäksi Skotlanti voisi sopia Calhounin aiemmin esiteltyyn määritelmään kansasta, jonka identiteetti on noussut yhteisen vastoinkäymisen kautta. Tällainen vastoinkäyminen voisi olla esimerkiksi pitkään jatkunut poliittinen taistelu autonomiasta ja itsenäisyydestä.

Samalla Orentlicher (2003, 29) huomauttaa, että liian homogeeninen kansa voi johtaa autoritääriseen, nationalistiseen valtioon. Tämä taas voi johtaa jopa etnisiin puhdistuksiin tai muihin etnisiin konflikteihin (Horowitz 2003, 54). Koska Skotlannissa on useita kansoja, tämän voi nähdä tukevan rauhanomaisen, etnisesti heterogeenisen valtion syntyä.

Askriptiivinen teoria jättää kuitenkin myös sen kysymyksen, millä perusteella Skotlannin kansalla olisi oikeus juuri Skotlannin alueeseen (Buchanan 2017). Skotlannin territorion olemassaoloa tukee moni aiemmin esitelty historiallinen ja poliittinen tekijä, mutta askriptiivinen teoria ei suoraan tarjoa vastausta siihen, riittävätkö nämä tekijät oikeutukseen. Teorian kannalta ei myöskään ole juuri

mahdollista ottaa kantaa muihin Skotlannin itsenäisyyden puolesta esitettyihin argumentteihin kuin nationalismiin.

4.3 Kansanäänestysteoria

Kansanäänestysteoria pohjaa siihen, että mikäli enemmistö alueella asuvista henkilöistä haluaa perustaa itselleen oman, erillisen valtion, heille tulee tämä oikeus taata (Buchanan 2017). Toisin sanoen kansanäänestysteoria on majoritaarinen, eikä ota juurikaan kantaa muihin mahdollisiin esitettyihin argumentteihin.

Skotlannin itsenäisyydestä järjestettiin kansanäänestys 18.9.2014. Äänestyksessä 55,3% äänestäjistä äänesti Skotlannin itsenäisyyttä vastaan, kun taas itsenäisyyden puolesta äänesti 44,7% äänestäjistä. (Skotlannin parlamentti 2014) Koska enemmistö alueella asuvista henkilöistä äänesti itsenäisyyttä vastaan, ei Skotlannin itsenäisyydelle ole kansanäänestysteorian näkökulmasta oikeutta.

Vaikka kansanäänestysteorian kannalta Skotlannilla ei olisikaan oikeutta separatistisiin toimiin, on tärkeä huomata, että Skotlannin tapauksessa kansanäänestys oli omiaan hillitsemään konfliktia. Buchanan (2017), Orentlicher (2003, 30-32) ja Horowitz (2003, 69) kaikki korostavat molemminpuolisen suostumuksen merkitystä konfliktin hillitsemisessä. Kansanäänestyksen negatiivinen lopputulema itsenäisyyteen antoi selkeän vastauksen Skotlannin asukkaiden tahdosta. Toisaalta, mikäli tulos olisi ollut positiivinen, äänestyspäätöksellä olisi ollut demokraattinen mandaatti.

5. Johtopäätökset

Oikeutetun separatismien määrittely on hankalaa. Teoriat itsessään ovat määritelmiltään epätarkkoja, eivätkä kerro niitä tarkkoja olosuhteita tai oikeuttavia tekijöitä, joiden valossa separatismi tai valtiosta eroaminen olisivat moraalinen, kansainvälisen oikeuden tai demokratian kannalta oikeutettuja. Kysymys siitä, olisiko Skotlannilla ollut oikeus erota Iso-Britanniasta omaksi valtiokseen on siis toisin sanoen moniulotteinen ja monimutkainen.

Remedial Right Only -teorian kannalta keskeistä on kysymys siitä, onko alueella tapahtunut merkittäviä ihmisoikeus- tai sopimusrikkomuksia, joista on ollut alueen asukkaille ja erityisesti siellä asuville vähemmistöryhmille haittaa. Myös haltuun otetun territorion palauttaminen voisi tulla teorian näkökulmasta kysymykseen. (Buchanan 2017) Seymourin (2007, 409-412) mukaan lisäksi myös Skotlannin kansan itsemääräämisoikeuden rajoittaminen toisi oikeuden separatismiin.

Yes Scotland -kampanja pohjasi argumenttinsa demokratiavajeeseen, perustuslaillisiin puutteisiin, nationalismiin, hallinnon tehokkuuteen ja talouteen.

Demokratiavajetta koskevat argumentit vetosivat skotlantilaisten poliittisen tahdon toteutumattomuuteen ja siihen, että merkittävä osa policy-työkaluja on edelleen Iso-Britannian hallituksen ja parlamentin päätettävissä. Vaikka skotlantilaisilla on yhtäläinen äänioikeus muiden Iso-Britannian kansalaisten kanssa, väestön jakautuminen valtion sisällä johtaa usein tilanteisiin, joissa skotlantilaiset äänestäjät eivät saa kannattamiaan puolueita läpi hallitukseen tai kansanäänestyksissä ajamaansa kantaa läpi. (McHarg 2016, 104-105) Koska oikeudet ovat kuitenkin yhtäläiset, tilanne ei juurikaan eroa siitä, että jokin muu ryhmä tai alue ei saisi kannattamiensa asioita läpi.

Skotlannin alueella ei voidakaan siis katsoa tapahtuneen merkittäviä ihmisoikeus- tai sopimusrikkomuksia, eikä itsemääräämisoikeuden rajoittamista. Iso-Britannian hallitus ei ole esimerkiksi evännyt oikeuksia skotlantilaisilta tai asettanut heitä skotlantilaisuuden perusteella eriarvoiseen asemaan muihin britteihin nähden. Alueella ei ole esiintynyt vakavia ihmisoikeusrikkomuksia, kuten kansanmurhia. Perustuslailliset puutteet eivät taas itsessään ole peruste separatismille, sillä Remedial Right -teoriat määrittelevät lähinnä oikeuden siinä

tapauksessa, jossa perustuslakia on rikottu, ei niinkään tapauksissa, joissa itsemääräämisestä ei ole perustuslaissa mainintaa (Buchanan 2017).

Lisäksi, vaikka Skotlanti on ollut aiemmin oma, itsenäinen valtionsa, päätös liittyä Iso-Britanniaan on tapahtunut yhteisellä sopimuksella. Skotlanti ei ole kohdannut kolonialismia samalla tavalla kuin esimerkiksi Iso-Britannian siirtomaat, vaan Skotlanti ja Iso-Britannia ovat liittyneet yhteen tasavertaisina kumppaneina. (MacIver 1982, 128-133)

Nationalistinen argumentti Skotlannista kansana tuo Seymourin tulkinnan mukaan Skotlannille oikeuden itsemääräämisoikeuteen, mutta ei automaattisesti separatismiin. Seymourin ajatuksiin vedoten voidaan kuitenkin todeta, että mikäli Iso-Britannia alkaisi purkaa Skotlannin autonomiaa tai rajoittamaan sen tekemää politiikkaa, voisi tällainen Remedial Right -oikeus syntyä tulevaisuudessa. (Seymour 2007, 403-412) Tällainen rikkomus saattaisikin kenties tapahtua jo lähitulevaisuudessa, sillä Skotlannin kansallispuolueen puheenjohtaja Nicola Sturgeon on ilmoittanut pyytävänsä Iso-Britannian hallitukselta lupaa uuteen itsenäisyyskansanäänestykseen vuodelle 2020. Lupaa pyydetään vuonna 1998 hyväksytyin Scotland Actin perusteella. Jää epäselväksi, suostuuko Boris Johnsonin johtama hallitus pyyntöön, mutta perustuslaista vastaava ministeri on vihjannut vievänsä asian oikeuteen. (Wishart 2019) Mikäli hallitus kuitenkin päätyisi kieltäytymään tai Iso-Britannian oikeuslaitos kumoaisi pyynnön, tämän voisi nähdä samanaikaisesti sekä Seymourin määritelmän mukaisena itsemääräämisoikeuden rajoituksena että Buchananin määritelmän mukaisena sopimusrikkomuksena.

Sen sijaan hallinnon tehokkuus ja talouden edistäminen eivät taas ole Remedial Right Only -teorian näkökulmasta sellaisia tekijöitä, joilla voisi perustella separatismia. Johtopäätökseni esitän, että Yes Scotland -kampanjan ei voida katsoa käyttäneen sellaisia argumentteja, jotka toisivat Skotlannille oikeuden itsenäisyyteen Remedial Right Only -teorian näkökulmasta.

Askriptiivisen teorian kannalta keskeistä on se, onko Skotlannin alueella oma kansansa ja onko tällä kansalla oikeus siihen alueeseen, jolla he asuvat. Kansan määrittely on vaikea, jopa mahdoton, tehtävä. Tutkittujen teorioiden näkökulmasta voidaan kuitenkin päätyä siihen, että kansaa määrittävät muun muassa seuraavat piirteet: kieli, instituutiot, yhteiset ominaisuudet, identiteetti, territorio ja historia.

Skotlannin asukkaista suurin osa puhuu englantia, minkä lisäksi Skotlannista peräisin olevia skotin ja gaelin kieliä puhuu merkittävät vähemmistöt (Scotland's Census 2011a). Skotlannilla on runsaasti järjestäytyneitä, itsehallinnollisia instituutioita hallinnon eri osa-alueilla, joiden valta kasvoi erityisesti devoluution myötä (Skotlannin hallitus 2015; Iso-Britannian hallitus 2019). Enemmistö Skotlannissa asuvista identifioituu skotlantilaisiksi ja on siellä syntyneitä. Skotlannin kansan olemassaolon tukena on lisäksi myös historiallisia, kulttuurillisia, territoriaalisia ja instituutiotason tekijöitä (McHarg 2016, 106). Oikeuden valtion voidaankin teorian kannalta katsoa syntyvän, mutta oikeus juuri tiettyyn alueeseen, tässä tapauksessa Skotlannin alueeseen, on epäselvempi, eikä teoria tarjoa tähän selkeää vastausta.

Kuitenkin, kuten myös McHarg huomauttaa, Skotlannin kansan olemassaolon puolustukseksi on löydettävissä territoriaalisia tekijöitä, joiden tukena on esimerkiksi aiempi itsenäisyys ja tämän aiemman valtion hallitsemat territoriot. Tätä voitaisiin pitää argumenttina myös sen puolesta, että Skotlannin kansalla olisi oikeus Skotlanttiin territoriona. Lisäksi kandidaatintutkielmassa käsitellyistä teoreetikoista esimerkiksi Seymour (2007, 403) määrittelee Skotlannin suoraan kansaksi.

Yllä esiteltyjen piirteiden ja ominaisuuksien valossa teen johtopäätöksen, että Skotlanti on kansa. Näin ollen Skotlannilla olisi askriptiivisen teorian valossa oikeus itsenäistymiseen Iso-Britanniasta. Askriptiivisen tulkinnan ongelmaksi muodostuu kuitenkin kysymys muista Skotlannin alueella asuvista kansoista ja heidän oikeudestaan mahdollisiin itsehallinnollisiin tai itsenäisiin alueisiin.

Kansanäänestysteorian kannalta keskeistä on sen sijaan kansan tahto. Täten oikeus Skotlannin separatistisiin aikeisiin on kenties yksinkertaisinta määritellä tämän teorian kautta, sillä enemmistö Skotlannin asukkaista on kansanäänestyksellä ilmaissut vastustuksensa Skotlannin itsenäisyydelle. Oikeutta eroon Iso-Britanniasta ei voida siis katsoa vuoden 2014 itsenäisyyskansanäänestyksen perusteella syntyvän. Viimeisimmät mielipidemittaukset näyttävät tosin, että jo 50% skotlantilaisista kannattaisi itsenäisyyttä (Wishart 2019). Mikäli siis vuodelle 2020 kaavailtu uusi kansanäänestys päättyisikin kannattamaan Skotlannin itsenäisyyttä, täyttyisi separatismin oikeutus myös kansanäänestysteorian näkökulmasta.

On kuitenkin myös tärkeä huomata, että separatismien oikeutusta tutkineet korostavat laajalti suostumuksellisuuden merkitystä (Buchanan 2017; Orentlicher 2003, 30-32; Horowitz 2003, 69). Vaikka kandidaatintutkielmassa tarkastellut teoriat eivät erikseen ota kantaa suostumuksellisuuteen, on mahdollista katsoa, että yksinomaan molemminpuolinen suostumus separatismiin toisi erolle oikeutuksen. Näin Iso-Britannian päätös sallia ja kunnioittaa kansanäänestystä olisi tuonut separatismille oikeuden, mikäli kansanäänestys olisi päätynyt tukemaan Skotlannin itsenäisyyttä.

Toisaalta, vaikka ero olisi emovaltion ja eroavan uuden valtion yhteinen tahto, tämä ei itsessään vielä tarkoita, että muiden, sopimuksen ulkopuolisten valtioiden tulisi tunnustaa tätä uutta valtiota (Buchanan 2017). Lisäksi, vaikka uusi valtio tunnustettaisiin, on muiden valtioiden mahdollista osoittaa tyytymättömyyttensä päätökseen erilaisten ulkopoliittisten toimien kautta. Esimerkiksi Espanjan, jolla on omia separatistisia haasteita Katalonian alueen kanssa, suhtautuminen mahdolliseen itsenäiseen Skotlantiin on tietyiltä osin epäselvä (Keating 2014).

Argumenttien tarkastelun merkitys voi mahdollisesti myös kasvaa tulevaisuudessa johtuen suunnitteilla olevasta, uudesta itsenäisyyskansanäänestyksestä. Itsenäisyyskampanja onkin saanut uutta puhtia erityisesti Iso-Britannian EU-eroproessin eli Brexitin myötä, sillä 62% skotlantilaisista äänesti EU:ssa pysymisen puolesta. On toistaiseksi kuitenkin epäselvää, myöntääkö Iso-Britannian hallitus Skotlannille oikeutta uuteen kansanäänestykseen. (Wishart 2019)

Toisin sanoen, mikäli kansanäänestys toteutuisi ja se johtaisi Skotlannin eroamiseen Iso-Britanniasta, kyseessä olisi unilateraalinen eroaminen. Tällöin muiden valtioiden, kansainvälisten organisaatioiden ja kansainvälisen oikeuden näkemys itsenäisestä Skotlannista määrittäisi luultavasti hyvin pitkälti sen mukaan, mielletäisiinkö Skotlannin separatismi oikeutetuksi vai ei. Skotlannin kansallispuolueen puheenjohtaja Nicola Sturgeon onkin epäröinyt uuden kansanäänestyksen järjestämistä ilman Iso-Britannian suostumusta, sillä taustalla on pelko siitä, että kansainvälinen yhteisö ei näkisi kansanäänestystä legitimiinä (Wishart 2019).

Tutkielmassa esitellyt teoriat tarjoavat asiaan erilaisia näkökulmia. Vaikka erityisesti kansainvälinen oikeus pohjaa Remedial Right Only -teoriaan (Buchanan 2017), ei kansainvälinen oikeus myöskään suoranaisesti kiellä muunlaista separatismia, vaan uusien valtioiden syntymistä käsitellään lähinnä

tapauskohtaisesti (Seymour 2007, 309). Vaikka tämä ei itsessään tarjoaisi suurta kansainvälistä kannustusta Skotlannin kansallispuolueelle tai muille separatisteille, on epätodennäköistä, että aktivistit luopuisivat yllättäen itsenäisyyden ajamisesta. Itsenäisyyden kannattajille lohdullista onkin se, että muiden valtioiden poliittiset linjaukset itsenäisen Skotlannin suhteen eivät luultavasti perustuisi suoraan tutkielmassa esitettyihin teorioihin, vaan kannat muodostuisivat osana kunkin valtion omaa poliittista päätöksentekoprosessia. Esimerkiksi teoretikoista Seymour kannattaakin moraalisen oikeuden määrittelemistä juuri politiikan kautta, sillä kaikkia moraalisia argumentteja separatismiin ei välttämättä voida teorioita luodessa etukäteen ennustaa (Seymour 2007, 413). Vain aika voi siis näyttää, mihin suuntaan kelkka kääntyy.

6. Lähteet

Buchanan, Allen. "Secession", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.). <https://plato.stanford.edu/archives/fall2017/entries/secession/>. Viitattu 1.3.2019.

Buchanan, Allen. 2003. The quebec secession issue: democracy, minority rights, and the rule of law. Teoksessa Stephen Macedo ja Allen Buchanan (toim.), Secession and self-determination. New York ja Lontoo: New York University Press, 238-271

Craig, Cairns. 2017. The wealth of the nation: scotland, culture and independence. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Calhoun, Craig. 2004. Nationalism. Minneapolis: Open University Press. 3. painos.

Foley, James ja Ramand, Pete. 2014. Yes: the radical case for scottish independence. Lontoo: Pluto Press.

Horowitz, Donald L. 2003. A right to secede? Teoksessa Stephen Macedo ja Allen Buchanan (toim.), Secession and self-determination. New York ja Lontoo: New York University Press, 50-76.

Iso-Britannian hallitus. 2019. Devolution. <https://www.deliveringforscotland.gov.uk/scotland-in-the-uk/devolution/>. Viitattu 1.9.2019.

Keating, Dave. 2.3.2014. Spain could veto independent scotland, says minister. Politico. <https://www.politico.eu/article/spain-could-veto-independent-scotland-says-minister/>. Viitattu 7.5.2019.

Maclver, D.N. 1982. The paradox of nationalism in Scotland. Teoksessa Williams, Colin H. (toim.), National separatism. Cardiff: University of Wales Press. 105-144

McHarg, Aileen. 2016. The constitutional case for independence. Teoksessa McHarg, Aileen, Mullen, Tom, Page, Alan ja Walker, Neil (toim.), The scottish independence referendum: constitutional and political implications. Oxford University Press, 101-126.

Miller, David. 1995. On nationality. New York: Clarendon Press.

Mitchell, James. 2016. The referendum campaign. Teoksessa McHarg, Aileen, Mullen, Tom, Page, Alan ja Walker, Neil (toim.), The scottish independence referendum: constitutional and political implications. Oxford University Press, 75-98.

Orentlicher, Diane F. 2003. International responses to separatist claims: are democratic principles relevant? Teoksessa Stephen Macedo ja Allen Buchanan (toim.), Secession and self-determination. New York ja Lontoo: New York University Press, 19-49.

Poole, Ross. 1999. Nation and identity. New York ja Lontoo: Routledge.

Scotland's Census. 2011. National records of scotland: language. <https://www.scotlandscensus.gov.uk/ods-analyser/jsf/tableView/tableView.xhtml> Viitattu 1.9.2019.

Scotland's Census. 2011. National records of scotland: country of birth. <https://www.scotlandscensus.gov.uk/ods-analyser/jsf/tableView/tableView.xhtml>. Viitattu 7.5.2019.

Scotland's Census. 2011. National records of scotland: national identity by sex by age. <https://www.scotlandscensus.gov.uk/ods-analyser/jsf/tableView/tableView.xhtml>. Viitattu 7.5.2019.

Scott, Andrew. 2016. Economics and national autonomy. Teoksessa McHarg, Aileen, Mullen, Tom, Page, Alan ja Walker, Neil (toim.), The scottish independence referendum: constitutional and political implications. Oxford University Press, 153-174.

Curtice, John. 2017. From indyref1 to indyref2? the state of nationalism in scotland. Scottish Social Attitudes. <http://www.ssa.natcen.ac.uk/media/38910/ssa16-2fr8m-1indyref-2-1ndyr8f-tw0-two.pdf>. Viitattu 1.9.2019.

Seymour, Michel. 2007. Secession as a remedial right. *Inquiry*. 50, 395-423.

Skotlannin hallitus. 2013. Scotland's future. <https://www2.gov.scot/resource/0043/00439021.pdf>. Viitattu 6.5.2019.

Skotlannin hallitus. 2015. Public sector. <https://www2.gov.scot/Topics/Government> Viitattu 1.9.2019

Skotlannin hallitus. 2019. Languages. <https://www.gov.scot/policies/languages/> Viitattu 1.9.2019.

Skotlannin kansallispuolue. 2019. History. <https://www.snp.org/history/> Viitattu 1.9.2019.

Skotlannin parlamentti. 2014. Scottish independence referendum 2014: results. https://www.parliament.scot/ResearchBriefingsAndFactsheets/Scottish_Independence_Referendum_2014_Results.pdf. Viitattu 7.5.2019.

Visvanathan, Shiv. 2006. Nation. *Theory, culture & society* 23:2–3, 533–38.

Wishart, Ruth. 18.10.2019. A second referendum on Scottish independence is suddenly very likely. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2019/oct/18/second-referendum-scottish-independence-brex-it-scots>. Viitattu 18.10.2019.

Wright, Alex. 2005. *Who governs scotland?* Lontoo ja New York: Routledge.